WILLIAM SHAKESPEARE

POSKROMIENIE ZŁOŚNICY

WILLIAM SHAKESPEARE

POSKROMIENIE ZŁOŚNICY

The Taming of the Shrew

Przekład: STANISŁAW BARAŃCZAK
Reżyseria: ANNA GRYSZKÓWNA
Scenografia, kostiumy, światło, wizualizacje:
KATARZYNA SZCZUROWSKA, ANNA SKUPIEŃ
Muzyka: ANDRZEJ PERKMAN
Asystent reżysera: TOMASZ WIŚNIEWSKI
Inspicjent, sufler: KRYSTYNA FUDYMA

Obsada:

KINGA PIĄTY – WDOWA
KATARZYNA POŚPIECH – KATARZYNA
MONIKA WENTA – BIANKA
FABIAN KOCIĘCKI – HORTENSJO
FILIP KOWALCZYK – LUCENCJO
STEFAN KRZYSZTOFIAK – BIONDELLO
JERZY PAL – VINCENCJO
IRENEUSZ PASTUSZAK – GREMIO
TOMASZ PIASECKI – BAPTISTA MINOLA
KAMIL URBAN – TRANIO
TOMASZ WIŚNIEWSKI – PETRUCHIO
KAMIL WODKA (gościnnie) – GRUMIO

PREMIERA 30 GRUDNIA 2017, DUŻA SCENA

Czas trwania spektaklu: 1 godzina 40 minut (1 przerwa)

WILLIAM SHAKESPEARE

Każdego dnia gdzieś na świecie ukazuje się nowa książka poświęcona Shakespeare'owi. Rzadko pisze się tak wiele o kimś, o kim wiadomo tak mało. Życiorys dramatopisarza, pełen tajemnic i niedopowiedzeń, jest przedmiotem nieustannych dociekań i spekulacji. Do współczesności zachowało się bardzo mało obiektywnych dokumentów dotyczących jego życia i twórczości. Biografowie próbują wypełniać luki szukając wiadomości o autorze między wierszami jego utworów. Skrajni sceptycy przypisują autorstwo jego dzieł innym pisarzom. Pewne jest, że William Shakespeare został ochrzczony w Stratford nad rzeką Avon 26 kwietnia 1564 roku. W wieku 18 lat poślubił osiem lat starszą Anne Hathaway, z którą miał troje dzieci: Zuzannę oraz bliźnięta Judytę i Hamneta. Pierwsza wzmianka o obecności Shakespeare'a w Londynie, gdzie rozpoczął karierę teatralną, pochodzi z 1592 roku. Młody człowiek, syn rękawicznika, bez majątku, koneksji i uniwersyteckiego wykształcenia opuścił rodzinny prowincjonalny Stradford, by w Londynie w krótkim czasie osiągnąć status największego dramatopisarza nie tylko swojej epoki, ale wszech czasów. Był także aktorem i sprawnym zarządcą trupy teatralnej. Pozostawił po sobie dzieła, które od wieków z równą siłą oddziałują na ludzi uczonych i niepiśmiennych, wyrafinowanych i nieobytych widzów, wywołują śmiech i łzy łącząc w sobie wulgarną błazenadę z filozoficznymi subtelnościami.
Shakespeare zmarł 23 kwietnia 1616 roku w rodzinnym Stratford. Kilka lat po jego śmierci ukazało się tzw. pierwsze folio, które zawierało 36 zachowanych sztuk.

STANISŁAW BARAŃCZAK

Stanisław Barańczak jest w literaturze polskiej kimś zaiste niezwykłym. Poeta, tłumacz, eseista – określenia te, umieszczane zazwyczaj w biogramach, w jego wypadku nie oddają istoty kryjącego się pod nimi geniuszu. Nieprawdopodobny talent rymotwórczy, dla którego nie ma operacji niemożliwych, wirtuoz panujący nad językiem i wersyfikacją jak nikt przed nim ani nikt po nim, jednocześnie obdarzony słuchem metafizycznym i fantastycznym poczuciem humoru, stworzył dzieło – poetyckie, translatorskie i naukowe – które zdumiewa zarówno rozmiarami, jak i różnorodnością.
Jednym z największych jego dokonań jako tłumacza – obok nie mającej odpowiedników Biblioteczki Poetów Języka Angielskiego – jest przekład niemal wszystkich komedii, tragedii i kronik historycznych Szekspira. To projekt imponujący, nie tylko objętością, ale i finezją, pozwalającą na nowe odczytania sceniczne tych najbardziej klasycznych sztuk teatralnych.

Nota pochodzi z książki: W. Shakespeare, *Komedie*, przekład: S. Barańczak, wstęp: M. Gibińska, wyd. Znak, Kraków 2012

ANNA GRYSZKÓWNA

Absolwentka Wydziału Aktorskiego (2002) i Wydziału Reżyserii (2016) Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie. Od 2004 roku w zespole Teatru Narodowego. Współpracowała z teatrami warszawskimi: Nowym Praga, Studiem Buffo, Starą ProchOFFnią, Laboratorium Dramatu, Teatrem na Woli im. Tadeusza Łomnickiego, Teatrem Dramatycznym, a także z Teatrem Nowym w Poznaniu i Teatrem Telewizji Polskiej.

Jako reżyserka zadebiutowała spektaklem *Przesilenie* w Tatrze Nowym w Poznaniu (premiera 16.09.2016).

Była asystentką reżyserów: Macieja Prusa, Jana Englerta, Ondreja Spišáka, Piotra Cieplaka, Michała Zadary, Artura Tyszkiewicza i drugim reżyserem spektaklu *Historia Jakuba* (reż. O. Spišák).

W Teatrze Narodowym zagrała m. in. w spektaklach Jerzego Grzegorzewskiego (*Sen nocy letniej, Hamlet Stanisława Wyspiańskiego, Duszyczka, On. Drugi Powrót Odysa*), Jerzego Jarockiego (*Błądzenie, Sprawa*), Jana Englerta (*Władza, Kordian*), Piotra Cieplaka (*Opowiadania dla dzieci, Królowa Śniegu, Pan Tadeusz – wszystkie słowa*), Bożeny Suchockiej (*Kreacja*) i Macieja Prusa (*Madame de Sade*). W warszawskim Teatrze Dramatycznym gra w spektaklu *Nasza Klasa* w reżyserii Ondreja Spišáka.

Poskromienie złośnicy ukazało się po raz pierwszy w wydaniu Folio z 1623 r., ale należy do najwcześniejszych komedii Shakespeare'a. Za datę powstania tekstu przyjmuje się rok 1593 lub 1594.

Główne źródło *Poskromienia złośnicy* stanowi wydrukowana w 1594 r., lecz znana znacznie wcześniej, anonimowa komedia pod niemal tym samym tytułem *The Taming of a Shrew* (*Poskromienie pewnej złośnicy*), opata w dużej części na *I Supposity* (*Domniemani*) Ariosta. Motyw poskromienia nieznośnej żony, występujący w rozlicznych utworach literackich i baśniach ludowych, był również popularny w epoce elżbietańskiej.

Postacie w komedii Shakespeare'a to w dużej mierze typy pochodzące z włoskiej komedii dell'arte: podstarzały zalotnik Gremio to Pantalone, Baptista – typowy ojciec, a Hortensjo i Lucencjo – młodzieńcy starający się zdobyć względy ukochanej i oszukać jej ojca. Wątek główny jest właściwie odwróceniem typowej komedii romantycznej, ponieważ przedstawia historię przebiegającą od małżeństwa do miłości.

Sztuka od początku była bardzo popularna. Doczekała się nawet kontynuacji – około 1611 roku John Fletcher napisał komedię pod tytułem *The Woman's Prize, or the Tamer Tamed* (*Kobieta wynagrodzona albo poskromiciel poskromiony*), w której owdowiały Petruchio żeni się powtórnie i tym razem to on zostaje ujarzmiony przez małżonkę.

Na podstawie: M. Gibińska, M. Kapera, J. Fabiszak, *Szekspir Leksykon*, Kraków 2003

Wyjątkowość Szekspira polega na tym, że choć każda realizacja teatralna czy filmowa musi znaleźć własny kształt i formę, słowa tekstu nie należą do przeszłości. Są źródłami, które potrafią stwarzać i wypełniać wciąż nowe formy.
To, co można znaleźć u Szekspira, nie ma kresu. Dlatego staram się iść za jego przykładem i unikać pedanterii.
Afrykanie mają takie powiedzenie: „Traktowanie czegokolwiek zbyt poważnie nie jest zbyt poważne".

P. Brook, *Wolność i łaska. Rozważania o Szekspirze*, wyd. słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2014, s. 9

Dwa przede wszystkim dramaty Szekspira budzą współcześnie żywe kontrowersje, domagając się zdecydowanych korekt ideologicznych: jednoznaczne w swojej wizji małżeństwa i społecznie dopuszczalnych metod egzekwowania męskiej dominacji *Poskromienie złośnicy* oraz równie nie do przyjęcia dla dzisiejszej wrażliwości antysemicki *Kupiec wenecki*. Jeszcze w 1966 r. w finale filmowej adaptacji Zefirellego Elizabeth Taylor posłusznie klękała przed Petrucchiem. W dziesięć lat później większość scenicznych wersji *Poskromienia złośnicy* starała się za pomocą odpowiedniej interpretacji postaci i innych inscenizacyjnych zabiegów pokazać Kasię jako bezsilną ofiarę męża i społeczeństwa, tuż po ślubie poddaną – jak bohater Pintera w *Urodzinach Stanley'a* – skutecznemu „praniu mózgu".

M. Sugiera, *Wariacje szekspirowskie w powojennym dramacie europejskim*, wyd. Universitas, Kraków 1997, s. 7

Poskromienie złośnicy, W. Shakespeare, reż. J. Vista,
Tarnowski Teatr im. Ludwika Solskiego,
premiera 09.09.1978,
Anna Tomaszewska (Katarzyna),
Andrzej Grabowski (Petrukio)

od lewej Jerzy Przewłocki (Kurtis),Tomasz Poźniak (Grumio), Anna Tomaszewska (Katarzyna), Andrzej Grabowski (Petrukio)

Sonet 23

Jak nieudolny aktor, któremu na scenie
Grać wyuczonej roli nie pozwala trema,
Lub sparaliżowany przez własne wzburzenie
Złośnik, gdy gniew tak wzbierze w nim, że ujścia nie ma –
Tak ja, z braku ufności do siebie, z niewiary,
Że zdołam zamknąć miłość w utarty rytuał
Wyznań - milczę, zmiażdżony właśnie przez ciężary
Tych skarbów uczuć, które duch w sobie uciułał.
Niech więc księga zastąpi język, całą żałość
Dramatu serca streści w swojej pantomimie,
Błagając o wzajemność – nagrodę za stałość –
Skuteczniej w zapisanym niż w mówionym rymie.
    Gdy to miłości nieme przesłanie otrzyma
    Twoja miłość – sens pojmie, słuchając oczyma.

Sonet 33

Wiele widziałem ranków, gdy prześwietne słońce
Rzucało szczytom górskim łaskawe spojrzenie,
Gdy ciepłym pocałunkiem kładło się na łące,
Gdy alchemią niebiańską złociło strumienie –
I zaraz pozwalało, by chmurnych pasm krata
Przekreślała monarszą twarz; w ich szpetnym cieniu
Ukryty przed oczami bezpańskiego świata,
Król umykał na zachód, chyłkiem w pohańbieniu.
Tak też i moje słońce – raz jeden, jedyny –
Olśniło mnie blaskami swej porannej chwały;
Niestety: było moim na przeciąg godziny
I wnet je odgrodziły chmur warowne wały.
    Lecz do słońca dni moich nie żywi urazy
    Serce – skoro i słońce w niebie miewa skazy.

W. Shakespeare, *Sonety*, przekład: S. Barańczak, Wydawnictwo a5, Kraków 2011

od lewej Wawrzyniec Szuszkiewicz (Lucencio), Wojciech Droszczyński (Tranio), Jadwiga Grygierczyk (Bianka), Zbigniew Śluzar (Baptista Minola), Anna Tomaszewska (Katarzyna)

Morze, ogień i kobieta – to trzy nieszczęścia.

Eurypides

Kilku to już moralistów zanotowało, że w ogólności, co się tyczy wykształcenia umysłowego, kobiety stoją u nas wyżej od drugiej wąsatej połowy rodzaju ludzkiego, i tak jest w istocie, a ja bym dodał, że wolą i charakterem od niej są daleko wyższe.

Józef Ignacy Kraszewski

Bardzo niebezpiecznie jest spotkać kobietę, która nas całkowicie rozumie. Kończy się to zawsze małżeństwem.

Oscar Wilde

Kobiety biorące udział w wojnie są zawziętsze od mężczyzn i skłonne doprowadzić logikę wojny do jeszcze bardziej logicznej krańcowości.

Cecil Scott Forester

Psychika kobiet to wielki, ciemny las. Wielu zbłądziło w nim śmiałków.

Irving Stone

Wszyscy moi żonaci przyjaciele są łysi i niezadowoleni, a humor i włosy to tak wiele do stracenia.

George Gordon Byron

Dzieje kobiety to dzieje najgorszej tyranii, jaką znał świat, tyranii słabego nad silnym. To jedyna tyrania, która się nie kończy.

Oscar Wilde

Kobieta inspiruje mężczyznę do wielkich czynów, których spełnienie potem mu uniemożliwia.

Aleksander Dumas (syn)

Mężczyzna pozostaje zazwyczaj bardzo długo pod wrażeniem, jakie zrobił na kobiecie.

Julian Tuwim

Przyjacielu! Jeśli w odpowiedzi na twoje pytanie kobieta odpowiada – nie wierz jej; jeśli jednak milczy, nie wierz jej tym bardziej.

Kornel Makuszyński

Głównym zadaniem kobiety jest umiejętność czarowania mężczyzn. W stanie panieńskim jest to potrzebne dla dokonania wyboru, w małżeństwie – dla panowania nad mężczyzną.

Lew Tołstoj

Małżeństwo jest szkołą średnią przyjemności i uniwersytetem rezygnacji.

Tennessee Williams

Powodzenie walki kobiet o równą pozycję społeczną z mężczyznami zależy od upowszechnienia zrozumienia, respektowania i szanowania tych odmienności płciowych, które rzeczywiście istnieją.

Juliet Mitchell

Dyrektor naczelny - RAFAŁ BALAWEJDER
Dyrektor artystyczny - MARCIN HYCNAR

Główna księgowa - ELŻBIETA POPADIAK
Koordynator pracy artystycznej - WIOLETTA ŁAWNIUK
Sekretariat - JADWIGA PODSADA
Specjalista ds. prawno-kadrowych - MACIEJ WIETRZYK
Specjalista ds. płac - EWA SZTORC
Kierownik literacki - AGATA ZDZIEBŁOWSKA
Kierownik techniczny - JERZY PRZYSTUPA
Kierownik administracji - AGATA BYKOWSKA
Pracownia stolarska - TADEUSZ STACH
Pracownia plastyczna - ANDRZEJ KRZYCZMONIK
Pracownia krawiecka - MAŁGORZATA JERZYKOWSKA
Oświetleniowcy - WIESŁAW HABEL, ARTUR RYBSKI
Akustycy - ARTUR WACHOWIEC, ŁUKASZ SZARY
Rekwizytor - STANISŁAW KUTA
Garderobiana - SANDRA TOMCZAK
Charakteryzatorka i garderobiana - KATARZYNA GEORGIEW
Montażyści dekoracji - WŁODZIMIERZ NĘDZA (brygadier),
RYSZARD ADAMIAK, ZDZISŁAW MAZUR, RYSZARD POCIECHA,
KACPER SKRABSKI
Magazyn kostiumów - STANISŁAWA JĘDRZEJEC
Technik ds. bhp, p.poż. - WŁODZIMIERZ NĘDZA
Zaopatrzeniowiec, kierowca - KAZIMIERZ PRYBICZY
Kierownik biura promocji i organizacji widowni - KAROLINA BIAŁAS
Organizatorzy widowni - BERNADETTA CIOCHOŃ, MAGDALENA DRZAZGA,
MONIKA HONKISZ, MARZENA KIEŁBASA, MAŁGORZATA MIKOS, JERZY MROŻEK
Specjalista ds. wizualizacji i reklamy - MACIEJ SROKA

TARNÓW

KULTURA.TARNÓW

TEATR IM. LUDWIKA SOLSKIEGO W TARNOWIE
INSTYTUCJA KULTURY MIASTA TARNOWA OD 1954 ROKU

64. SEZON ARTYSTYCZNY

ul. A. Mickiewicza 4, 33-100 Tarnów, sekretariat tel. (14) 688 32 88,
e-mail: sekretariat@teatr.tarnow.pl, www.teatr.tarnow.pl

REZERWACJE BILETÓW
Dział Promocji i Organizacji Widowni
ul. Mickiewicza 4, pokój nr 4 (w foyer), pon. - pt. 8.00 - 16.00
tel. kom. 784 976 025, (14) 688 32 87
promocja@teatr.tarnow.pl, organizacja@teatr.tarnow.pl,
kasabiletowa@teatr.tarnow.pl

SPRZEDAŻ BILETÓW
Kasa biletowa
ul. Mickiewicza 4, pokój nr 4 (w foyer), wt.- pt. 9.00 - 17.00
tel. 668 323 998, 784 976 025, (14) 6 88-32-87
oraz w weekendy na dwie godziny przed spektaklem

REDAKCJA PROGRAMU
Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie, teksty: Agata Zdziebłowska,
cytaty ze str.12-13 pochodzą ze strony www.wikiquote.org,
okładka/plakat: Aleksander Walijewski, zdjęcie Anny Gryszkówny:
Katarzyna Chmura-Cegiełkowska, zdjęcia ze spektaklu *Poskromienie Złośnicy*
z 1978 roku Czesław Knapik - z archiwum teatru, skład: Maciej Sroka

TEATR IM. LUDWIKA SOLSKIEGO
W TARNOWIE
INSTYTUCJA KULTURY MIASTA TARNOWA OD 1954 ROKU